

A

VERWERKINGSVRAGEN

3.1 EEN NIEUWE KAART VAN EUROPA

- 1 Vorm een groepje van vier personen. Neem ieder een paragraaf van dit hoofdstuk voor je rekening. Bekijk, ieder voor zich, de beeldbronnen in die paragraaf en kies er één uit waarop veel te zien is. Beschrijf het onderwerp van die beeldbron aan de groep. Trek uit de beschrijvingen samen een conclusie over de indeling van dit hoofdstuk: is deze chronologisch (door de tijd heen) of thematisch (op onderwerpen)? Geef bij een thematische indeling ook de onderwerpen aan.
- 2 Lees het intro van paragraaf 3.1.
 - a Welke motieven denk je dat Clovis had om over te gaan tot het katholieke christendom?
 - b Welke motieven denk je dat Clovis had om niet tot het christendom over te gaan?
- 3 Lees HB bron 3.
 - a Wat denk je dat Clovis wilde bereiken met zijn onderhandelingen met de nieuwe god?
 - b Waarom moet je het verhaal van de bekering van Clovis wantrouwen?
- 4 Clovis legde de basis voor een lange samenwerking tussen de Frankische staat en de christelijke kerk. Welke activiteiten van de hofmeiers kun je een voorbeeld noemen van die samenwerking?
- 5 Pippijn liet zich door een bisschop tot koning zalven in plaats van zichzelf te kronen. Bedenk wat waarschijnlijk zijn overweging hiervoor was.
- 6 Noteer twee overeenkomsten en twee verschillen tussen de Merovingen en de Karolingen tot het moment waarop Pippijn koning werd.
- 7 Ontwerp een definitie van het woord keizer. Denk daarbij niet alleen aan alles wat je weet van de antieke en middeleeuwse keizers, maar ook aan de keizers uit de meest recente eeuwen.
- 8 Einhard, een hoveling van Karel, schrijft in zijn biografie van Karel de Grote: 'Toen ontving hij de titel van keizer en Augustus, waar hij aanvankelijk zoveel bezwaar tegen had dat hij verklaarde dat hij op die dag de kerk niet binnengegaan zou zijn, als hij het plan van de paus geweten had, ook al was het een kerkelijke feestdag.' Is deze bron te vertrouwen? Licht je antwoord toe.

- 9 Over de geschiedenis van Duitsland zei Voltaire in 1756: 'Deze verzameling die zichzelf het Heilige Romeinse Rijk noemde, en noemt, was op geen enkele manier heilig, noch Romeins, noch een rijk.' Is deze uitspraak juist? Gebruik een argument voor ieder van de drie onderdelen.
- 10 Maak een lijst van de belangrijkste vier uitbreidingen en opsplitsingen van het Frankische Rijk en geef daarbij het jaartal.
- 11 Maak een stamboom waarin je de Karolingen vanaf Karel Martel tot en met de zoons van Lodewijk de Vrome zet.
- 12 Bekijk HB bron 5.
 - a Wat stellen de rode pijlen voor?
 - b Waarom is de bekering van Clovis ergens tussen Reims en Metz geplaatst?
 - c Als Clovis en zijn opvolgers de grenzen aan alle kanten wilden uitbreiden, welke volken kwamen ze dan vanaf het noorden met de klok meedraaiend tegen?

3.2 HET ONTSTAAN EN FUNCTIONEREN VAN EEN AGRARISCHE MAATSCHAPPIJ

- 13 a Lees WB bron 1. Adalbero leefde in een specifieke tijd, in een specifieke cultuur en had een specifieke functie; we noemen dit onderdelen van zijn standplaatsgebondenheid. Waarom is het niet vreemd dat Adalbero de stedelingen niet noemt?
 - a Lees WB bron 1. Adalbero leefde in een specifieke tijd, in een specifieke cultuur en had een specifieke functie; we noemen dit onderdelen van zijn standplaatsgebondenheid. Waarom is het niet vreemd dat Adalbero de stedelingen niet noemt?
 - b Waarom noemt hij de vrije boeren niet?
 - c Bekijk WB bron 2. Welke standen denk je dat hier achtereenvolgens weergegeven worden?

BRON 1 Adalbero, bisschop van Laon, over de standen (omstreeks 1000).

De geestelijken vormen maar één van de standen. Er zijn in onze maatschappij twee andere standen: de edelen en de onvrijen. De edelen zijn de strijders, de beschermers van de kerken. Zij verdedigen het hele volk, hoog en laag. De andere stand is de groep van de onvrijen, de horigen. Deze ongelukkigen moeten een grote inspanning leveren voor alles wat zij bezitten. Zij zorgen bovendien voor voeding, geld en kleding voor de andere standen. Geen enkele vrije mens is in staat om te leven zonder hen. De samenleving die God heeft gemaakt, vormt een eenheid, maar hij is verdeeld in drie standen. Eén stand houdt zich bezig met bidden, de tweede met vechten en de derde met werken. Het werk van iedere stand maakt het werk van de twee andere mogelijk.

BRON 2 De middeleeuwse standenmaatschappij.

- 14 Er zijn weinig munten gevonden uit de tijd vanaf de invallen van de barbaren. Bedenk wat daarvan de oorzaak kan zijn.
- 15 Lees HB bron 8. Bevat de bron feiten, meningen of beide? Geef argumenten voor je antwoord.
- 16 Werk samen met een of enkele klasgenoten. Schrijf ieder apart minimaal vier handelsartikelen op die de mensen misten toen de internationale handel opdroogde. Vergelijk daarna jullie lijstjes.
- 17 a Welke overeenkomst zie je tussen de periode na de val van het Romeinse Rijk en de periode van Karel de Grote?
 - a Welke overeenkomst zie je tussen de periode na de val van het Romeinse Rijk en de periode van Karel de Grote?
 - b Welke conclusie kun je daaruit trekken?
- 18 Lees HB bron 10. Vanuit welk perspectief heeft de auteur deze tekst geschreven?
- 19 Vorm een groepje van vier personen. Bedenk eerst ieder apart alle kenmerken van horigheid. Vergelijk ze met elkaar en ontwerp samen een definitie van het begrip horigheid.

- 20 Lees WB bron 3. Je wilt de volgende vraag beantwoorden: beschrijft deze bron een middel om vrije mensen te dwingen om militaire dienst te doen of is dit een middel om daaraan te ontsnappen? Wat moet je weten om die vraag te kunnen beantwoorden?

BRON 3 Edict van Rothar (568).

Ieder die weigert om uit te trekken met een leger of met de wacht, betaalt 20 solidi boete aan de koning.

- 21 Lees het intro van paragraaf 3.2.
 - a Stel vast tot welke groep landbouwers de ploeger behoort: vrije of onvrije boeren. Geef een argument voor je antwoord.
 - b Waarom zegt de ploeger: 'Het is nog veel zwaarder omdat ik niet vrij ben'?
- 22 a Schrijf midden op een blad het woord 'domein'. Noteer daaronder de soorten grond en gebouwen die op het domein aanwezig waren.
 - a Schrijf midden op een blad het woord 'domein'. Noteer daaronder de soorten grond en gebouwen die op het domein aanwezig waren.
 - b Maak op basis hiervan een schematische weergave van het domein: geef het weer als een rechthoek en verdeel deze in stukken waarop je het gebruik zet.
- 23 a Zet in de goede volgorde:
 - invallen van de Noormannen
 - de nijverheid en handel nemen af
 - onveiligheid op de wegen
 - boeren zorgen voor autarkie
 - er is weinig geld in omloop
 - val van het Romeinse Rijk
 - a Zet in de goede volgorde:
 - invallen van de Noormannen
 - de nijverheid en handel nemen af
 - onveiligheid op de wegen
 - boeren zorgen voor autarkie
 - er is weinig geld in omloop
 - val van het Romeinse Rijk
 - b Overleg met een klasgenoot: welke strategie gebruik je om deze vraag op te lossen?
- 24 Waardoor was het makkelijker om varkens en schapen te houden dan koeien?

3.3 HET VERSCHIL TUSSEN EDELEN EN RIDDERS

- 25 Waardoor kon een land maar een beperkt aantal zwaar-bewapende ruiters opbrengen?
- 26 a Zou je edelen ook in andere perioden kunnen aantreffen dan de Middeleeuwen? Geef voorbeelden.
 - a Zou je edelen ook in andere perioden kunnen aantreffen dan de Middeleeuwen? Geef voorbeelden.
 - b Waarom zou de adel in verschillende perioden van de geschiedenis altijd in verband worden gebracht met oorlogvoeren en bijvoorbeeld niet met geleerdheid?
- 27 Lees WB bron 4. Perkynd is een boer die het aanbod van de ridder om te ploegen afslaat.
 - a Verplaats je in de rol van de boer. Hoe zou jij reageren op het aanbod van de ridder?
 - b Welke klassen van mensen kom je in dit gedicht tegen?